

dr hab. Oksana Voytyuk, prof. UwB
Uniwersytet w Białymstoku
Wydział Stosunków Międzynarodowych

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Iriny Tkeshelashvili pt:
„Zewnętrzna komunikacja strategiczna Gruzji po 2003”
napisana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Nikolaja Iwanowa

Uwagi ogólne

Rozprawa doktorska mgr Iriny Tkeshelashvili została przedłożona do publicznej obrony w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Opolskiego. Recenzowana praca podejmuje zagadnienia związane z zewnętrzną komunikacją strategiczną Gruzji po 2003 roku. Komunikacja strategiczna jest niezwykle ważnym i relatywnie nowym zjawiskiem dla państwa gruzińskiego. Gruzja, będąc małym krajem pod względem powierzchni terytorium i położonym w zapalnym regionie Kaukazu Południowego, po upadku Związku Radzieckiego, doświadczała trudności w samodzielnym funkcjonowaniu w związku z nieustannymi próbami wywierania wpływów politycznych, ekonomicznych, informacyjnych i innych przez Federację Rosyjską. Jak pokazała wojna gruzińsko-rosyjska z 2008 roku, Gruzja nie jest w stanie samodzielnie przeciwstawić się zarówno imperialistycznym ambicjom i agresywnym działaniom Federacji Rosyjskiej, jak i rosyjskiej propagandzie w Europie i poza jej granicami. W związku z powyższym, Gruzja wprowadziła znaczące zmiany w polityce bezpieczeństwa państwa i podjęła kroki nad wypracowaniem zewnętrznej komunikacji strategicznej krajów celu zwrócenia uwagi społeczności międzynarodowej na zagrożenie jej niepodległości i integralności terytorialnej ze strony północnego sąsiada, którym jest Federacja Rosyjska. Komunikacja strategiczna jest niezwykle ważnym narzędziem realizacji polityki zagranicznej Gruzji. Podjęty temat w przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej jest aktualny i istotny, szczególnie biorąc pod uwagę to, iż w piśmiennictwie polskim zwartych prac dotyczących tego kraju jest niewiele.

Warto podkreślić, że w świetle rosyjskiej zbrojnej inwazji prowadzonej w Ukrainie, ta praca nabiera niezwykle ważnego znaczenia, gdyż pokazuje, iż polityka i strategia Federacji Rosyjskiej wobec poszczególnych państw poradzieckich (Mołdawia, Gruzja, Ukraina) deklarujących europejską drogę rozwoju jest agresywna i zagraża ich niepodległości oraz integralności terytorialnej. Powyższa praca wpisuje się w dyscyplinę nauk społecznych w zakresie nauki o polityce i administracji. Zamierzenie podjęte przez mgr Irinę Tkeshelashvili zostało sfinalizowane, a zmaterializowanym efektem Jej prac badawczych jest niniejsza praca.

Uwagi metodyczne

Rozprawa doktorska przedstawiona przez Panią mgr Irinę Tkeshelashvili została właściwie skonstruowana pod względem metodologicznym. Układ pracy jest logiczny, a jej struktura pozwala odnieść się do zakładanych celów badawczych.

Kluczowym celem badań Doktorantka uczyniła analizę kształtowania systemu komunikacji strategicznej Gruzji po 2003 roku. Na potrzeby pracy Autorka sformułowała trzy cele szczegółowe, m.in.: „przedstawienie modeli komunikacji oraz uniwersalnych komponentów zewnętrznej komunikacji strategicznej państwa”, „analiza oficjalnych dokumentów jako podstawy prawnej, na której opiera się zewnętrzna komunikacja strategiczna Gruzji”, „zdefiniowanie specyfiki zewnętrznej komunikacji strategicznej Gruzji” (s.7).

Zarówno główny cel badań jak i cele szczegółowe zostały właściwie określone. Niestety, we wstępie Doktorantka nie zaproponowała żadnej tezy/hipotezy badawczej oraz nie przedstawiła pytań badawczych, które są ważnym elementem tego typu prac. We wstępie nie zarysowano wyraźnie metod i technik badawczych, które zostały wykorzystane w pracy. Z treści pracy można wywnioskować, iż były to, m.in. metody obserwacji, analizy danych statystycznych i zgromadzonych materiałów oraz źródeł pierwotnych, syntezy, porównania.

Doktorantka zgromadziła i wykorzystwała różnorodną bazę źródłową w języku gruzińskim, polskim, angielskim, rosyjskim. Zdaniem recenzentki należało rozważyć zmianę kolejności i nazw działów w wykazie źródeł, i literatury (np.: dokumenty i akty prawne, książki i druku zwarte, artykuły naukowe i rozdziały w pracach zbiorowych, artykuły prasowe, inne źródła internetowe). Jako źródła obcojęzyczne Autorka zaznaczyła źródła w języku gruzińskim, jednak wydaje się, że źródła w języku rosyjskim oraz angielskim także można uznać za takie.

Ocena strony redakcyjnej

Formalna strona pracy odpowiada standardom naukowym. Zarówno poprawność języka, jak i opanowanie techniki pisania nie budzą większych zastrzeżeń. Zdarzają się w pracy drobne potknięcia gramatyczne (np., s. 38, 69, 86, 88, 94, 138, 142, 175, 184, 213) czy powtórzenia (np. s.100), jednak to nie umniejsza wartości pracy. Miejscami zdarzają się drobne literówki (np., s. 117, 171, 176), urwane zdanie (s. 147). Pod względem edytorskim praca wymaga poprawy. Należy podkreślić, że wykazane przez recenzentkę uchybienia nie obniżają wartości merytorycznej, którą oceniam dobrze. Treść pracy odpowiada tematowi określonymu w tytule. Spis treści i odsyłacze, zostały wykonane na poziomie odpowiednim do dysertacji doktorskiej.

Praca opiera się głównie na anglo-, polsko-, gruzińsko- oraz rosyjskojęzycznych źródłach. Dominują opracowania i artykuły naukowe obcojęzyczne. Znajomość przez Doktorantkę języka gruzińskiego znacząco wzbogaciła niniejszą pracę. Dobór literatury, jak i jej wykorzystanie oceniam pozytywnie.

W niniejszej rozprawie Doktorantka zawarła 11 tabel oraz 7 schematów, które wzbogacają analizowane treści i niewątpliwie podnoszą ogólną wartość opracowania. Niestety, numeracja schematów została naruszona, na s. 235. W tekście została naruszona numeracja schematów. W spisie tabel i schematów jest siedem schematów, natomiast w tekście Autorka zamiast numeru siedem wstawiła numer 8.

W pracy została także naruszona od strony 163 numeracja stron i odpowiadać powinna numeracji podanej w spisie treści. W pracy zdarzają się duże odstęp między treściami. Także warto byłoby rozmieścić na jednej stronie, starając się nie przerywać ich.

Podsumowując tę część oceny dysertacji mgr Iriny Tkeshelashvili uważam, że pod względem redakcyjnym praca wymaga pewnych poprawek.

Merytoryczna ocena pracy

Przedłożona rozprawa doktorska dotyczy zewnętrznej komunikacji strategicznej Gruzji po 2003 roku. Praca została skomponowana w czytelnym problemowo-chronologicznym porządku. Strukturę rozprawy doktorskiej uznać należy za poprawną i akceptowaną zgodnie z wymaganiami stawianymi pracom teoretyczno-badawczym, aczkolwiek niektóre podrozdziały są zbyt rozbudowane, natomiast inne stanowią zaledwie 2-3 strony. Praca obejmuje 260 stron, a wraz z bibliografią i wykazem schematów, i tabel 295 stron. Treść pracy odpowiada tytułowi. Dysertacja składa się z pięciu rozdziałów, które Doktorantka umiejętnie podzieliła na tematyczne podrozdziały oraz zakończenia, bibliografii i wykazu schematów i tabel. Pierwsze cztery rozdziały pracy są dość obszerne, natomiast rozdział piąty zawiera jedynie 11 stron.

Oceniając ogólną strukturę dysertacji można stwierdzić, że wyłania się w niej główna idea przewodnia związana z wyjaśnieniem czym jest zewnętrzna komunikacja strategiczna. Struktura niniejszej rozprawy doktorskiej została podporządkowana głównemu celowi oraz celom szczegółowym. W rozprawie doktorskiej mgr Irina Tkeshelashvili wyraźnie określiła cezurę początkową - jest to rewolucja róz 2003 roku, kiedy po wyborach prezydenckich u steru państwa gruzińskiego stanął Michael Saakaszwili, który zadeklarował zmianę wektora polityki zagranicznej Gruzji w kierunku Unii Europejskiej i NATO. W pracy została wskazana także cezura przejściowa, jest to okres podpisania umowy stowarzyszeniowej pomiędzy Gruzją a Unią Europejską oraz proces liberalizacji wizowej dla obywateli Gruzji, co Doktorantka uznała za rezultat prowadzenia efektywnej zewnętrznej komunikacji strategicznej państwa. Za cezurę końcową uznano wybory parlamentarne 2020 roku, w których zwyciężyła partia Gruzjińskie Marzenie.

Rozdział I, zatytułowany *Zewnętrzna komunikacja strategiczna państwa: podstawy teoretyczne, terminologia*, został przez mgr Irinę Tkeshelashvili poświęcony założeniom metodologicznym. Autorka podjęła próbę wytłumaczenia podstawowych pojęć „komunikacja”, „strategia”, „komunikacja strategiczna”. Doktorantka sięgnęła do czasów przednowoczesnych, aby znaleźć początki tego zjawiska. Podążając od czasów starożytnych do czasów nowożytnych Autorka podjęła próbę pokazania jak w miarę historycznego progresu zmieniały się narzędzia komunikacji strategicznej. Akcentując uwagę na pojęciu „informacji” Doktorantka słusznie zauważa, iż jest ona kluczowa dla komunikacji i wskazuje na związek pomiędzy pojęciami – „informacja”, „strategia”, „komunikacja”. Bardzo ważnym elementem tej treści pracy jest wyjaśnienie różnic między pojęciami „komunikacja strategiczna” a „strategia komunikacyjna”. Doktorantka wymienia wybrane składowe części „komunikacji strategicznej” – dyplomację publiczną, public relations, komunikację marketingową i finansową, *branding* oraz wskazuje na instrumenty komunikacji – reklamę, public relations, promocję. Wszystkie terminy zostały poddane analizie pod względem różnic i podobieństw. W tej części pracy mgr Irina Tkeshelashvili wymienia także pojęcia *hard and soft power* jednak ich nie omawia. Warte uwagi są opisy przedstawionych przez Autorkę modeli komunikacji zewnętrznej. Dobrze byłoby odwołać się w jakiej części pracy Doktorantka zamierzała

rozwinąć zastosowanie tych modeli na przykładzie komunikacji strategicznej Gruzji. Pomimo nielicznych niedociągnięć, dany rozdział został napisany na dobrym poziomie co świadczy o dobrym przygotowaniu teoretycznym Doktorantki do przeprowadzenia badań z zakresu zewnętrznej komunikacji strategicznej Gruzji po 2003 roku.

Rozdział II, pod tytułem *Priorytety polityki zagranicznej Gruzji po odzyskaniu niepodległości*, skupia się na głównych kierunkach polityki zagranicznej Gruzji. W tej części pracy Doktorantka wyjaśnia czym jest polityka zagraniczna, jakie są jej uwarunkowania. W kolejnych częściach pracy Autorka skupia się na relacjach gruzińsko-rosyjskich. Długo po odzyskaniu niepodległości Gruzja nie posiadała oficjalnego dokumentu uzasadniającego państwową wizję koncepcji bezpieczeństwa państwa, co wyjaśniało się „brakiem wewnętrznego konsensusu w wielu kwestiach zarówno wśród społeczeństwa jak i elity rządzącej” oraz obawami wydawania zdecydowanych prozachodnich deklaracji, ze względu na północnego sąsiada – Federację Rosyjską. Jak zaznacza Doktorantka, większość strategicznych ważnych dokumentów dotyczących polityki, bezpieczeństwa oraz przyszłości Gruzji została opracowana po 2003 roku, kiedy stery państwa przejął Michael Saakaszwili. Za jego rządów Gruzja poczyniła znaczące postępy i była pierwszym państwem na obszarze poradzieckim, które dokonało znaczących reform politycznych i ekonomicznych. Bardzo często była ona nazywana „kaukaskim Singapurem” ze względu na napływ inwestycji zagranicznych. Pomimo stanowczych deklaracji dotyczących europejskiego kierunku polityki zagranicznej Gruzji, Federacja Rosyjska nie odpuszczała swoich celów i wymierzała działania propagandowe nakierowane na zniechęcenie społeczeństwa do integracji europejskiej oraz przekonania Gruzinów do „ruskiego miru”. Autorka słusznie zauważa „że wiele lat skomplikowanych i trudnych relacji gruzińsko-rosyjskich” przyczyniło się do tego, że dla Gruzji jedyną drogą rozwoju pozostaje integracja euroatlantycka. „Jest to jedyna opcja uratowania się od zagrożeń płynących ze strony północnego sąsiada”. Trudno jest zgodzić się z cytatem A. Rondelego, który Doktorantka przywołuje na koniec podrozdziału o gruzińsko-rosyjskich relacjach, gdzie alternatywa strefy buforowej przedstawia się jako trzecia alternatywa dla Gruzji i uważa się za „idealny wybór strategiczny”, a „funkcja bufora może pełnić funkcję łączącą, a nie dzielącą”. W podobny sposób po upadku ZSRR była traktowana Ukraina. Rosyjska zbrojna inwazja w Ukrainę 24 lutego 2022 roku, wyraźnie pokazała, że takie państwa jak Ukraina, Mołdawia, Gruzja są nie są w stanie obronić własnej integralności terytorialnej bez wsparcia Zachodu, ze względu na wielkość terytorium, potencjał ludnościowy oraz bliskość do Rosji, a deklaracje dające gwarancje bezpieczeństwa nie dają takiej pewności (np. Memorandum Budapesztańskie). Natomiast tworzenie nawet umownych stref buforowych wpływa niekorzystnie nie tylko na państwa buforowe, ale również na państwa sąsiednie i powoduje napięcia w regionach krzyżowania interesów.

Nie mniej ważne znaczenie w tej części pracy stanowi analiza instytucjonalnej współpracy Gruzji z Unią Europejską w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, Partnerstwa Wschód-Zachód oraz relacji ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki. Jak zaznacza Autorka, USA uznały niepodległość Gruzji 25 grudnia 1991 roku, i to do tego kraju z pierwszą wizytą zagraniczną udał się prezydent Gruzji Eduard Szewardnadze. Stany Zjednoczone sprzyjały realizacji wielu projektów transportowych i energetycznych, ponieważ uznają Gruzję za strategicznego partnera w regionie Kaukazu Południowego. Przy wsparciu USA i państw zachodnich zbudowano regiony energetyczne Supsa oraz Baku – Tbilisi – Ceyhan, które mają strategiczne znaczenie nie tylko dla Turcji, ale również dla Azerbejdżanu, gdyż po raz pierwszy udało się nimi przetransportować azerską ropę

Unii Europejskiej pomagając terytorium Federacji Rosyjskiej. Drugim ważnym elementem współpracy amerykańsko-gruzińskiej była pomoc w zamknięciu rosyjskiej bazy wojskowej na terytorium Gruzji w 2007 roku, co miało olbrzymie znaczenie dla bezpieczeństwa Gruzji, uwzględniając tok wydarzeń z sierpnia 2008 roku.

W rozdziale III, zatytułowanym *Geneza kształtowania zewnętrznej komunikacji Gruzji*, Autorka skupia się na rozwoju instytucjonalnej architektury Gruzji skierowanej na rzecz integracji z Unią Europejską oraz aktywności władz państwa. We wstępie mgr Irina Tkeshelashvili odnotowuje, iż „z geopolitycznego i geostrategicznego punktu widzenia Gruzja odgrywa ważną rolę jako korytarz energetyczny. W związku z tym najlepszą drogą do obrony suwerenności państwa jest droga integracji z Unią Europejską”. Należy nadmienić, iż rola Gruzji jako państwa tranzytowego jest ważna, jednak nie kluczowa dla bezpieczeństwa Gruzji, nie mniej ważne znaczenie mają także jej relacje z sąsiadami – Armenią, Turcją, Azerbejdżanem oraz wyzwania i zagrożenia z tym związane. Kluczowym w tworzeniu architektury bezpieczeństwa Gruzji było przeprowadzenie gruntownych reform, które odpowiadają standardom międzynarodowym. „Dekretem z 08 maja 2004 roku rząd Gruzji zatwierdził harmonizację ustawodawstwa gruzińskiego z prawodawstwem Unii Europejskiej”. Realizacja reform instytucjonalnych pozwoliła Gruzji w znaczący sposób poprawić sytuację w dziedzinie podatków, prawa własności intelektualnej, prawa celnego, usług finansowych, przepisów technicznych i norm, certyfikacji wyrobów i usług, bezpieczeństwa transportu i wielu innych sytuacjach. Niezwykle ważnym wątkiem w tej części pracy jest kwestia wpływu wojny rosyjsko-gruzińskiej w 2008 roku na zewnętrzną komunikację strategiczną. Wojna zintensyfikowała działania związane z zewnętrzną komunikacją strategiczną w celu umiędzynarodowienia wydarzeń, które rozegrały się w sierpniu 2008 roku. Władze gruzińskie zaczęły szukać wsparcia partnerów strategicznych i gwarancji bezpieczeństwa. W tej części pracy Doktorantka skupia się na problemach, których doznała Gruzja nie tylko w czasie wojny, ale i po jej zakończeniu, np. walce z rosyjską propagandą. Słusznie zauważa mgr Irina Tkeshelashvili iż „poprawne zrozumienie [gruzińskich - recenzentka] realiów poprzez zachodnich partnerów strategicznych jest kluczem do zrozumienia reakcji na wojnę w Gruzji oraz w kontekście wewnętrznych konfliktów zbrojnych na Kaukazie Południowym, gdzie Federacja Rosyjska przedstawia się nie jako storna, ale jako neutralne siły pokojowe”. Ta sytuacja, jak pokazały wydarzenia 2014 roku i 2022 roku w Ukrainie oraz sytuacja wokół Naddniestrza świadczy o tym, że Federacja Rosyjska korzystając z tego iż Zachód nie rozumie do końca specyfiki tych regionów, problemów i procesów tam zachodzących, realizuje swoje imperialne plany. Jej taktyka jest podobna w takich regionach jak Naddniestrze, Donbas, Krym, Abchazja oraz okupowanych terenach Ukrainy po 2022 roku. Dobrym przykładem może być nadawanie i rozdawanie lub przymuszanie do obywatelstwa rosyjskiego, co jest sprzeczne z prawem międzynarodowym. Także w tej części pracy Autorka skupia uwagę na relacjach Gruzji z USA i NATO, gdyż jest to „szansa na bezpieczeństwo, obronę i rozwój państwa – gospodarki, demokratycznych rządów i społeczeństwa obywatelskiego”.

W rozdziale IV, zatytułowanym *Główne instytucje i mechanizmy kształtowania zewnętrznej komunikacji strategicznej Gruzji*, Autorka dokonała analizy architektury instytucjonalnej Gruzji oraz jej wpływu na kształtowanie zewnętrznej komunikacji strategicznej państwa. Analizie zostały poddane dokumenty o charakterze strategicznym – Strategiczny Przegląd Obronny na lata 2017-2020, Koncepcja bezpieczeństwa narodowego Gruzji, Dokument oceny zagrożenia Gruzji, Narodowa strategia wojskowa Gruzji. Większość z wymienionych dokumentów ma niezwykle

ważne znaczenie dla bezpieczeństwa Gruzji. Mankamentem tej części pracy jest analiza reform poczynionych przez rząd gruziński. O reformach Doktorantka pisała w III rozdziale, stosownie byłoby wspomnieć o reformie policji w poprzednim rozdziale. Natomiast słusznie zauważa Doktorantka, że reforma policji była jedną z najbardziej popularnych oraz jedyną udaną reformą na obszarze poradzieckim. Po 2014 roku, Ukraina, która wzorowała się na wielu gruzińskich reformach, dobrych praktykach, nawet zaprosiła Chatię Dekanoidze, która w latach 2007 – 2012 była Rektorem Akademii Policji MSW Gruzji, do udziału w reformie policji Ukrainy i została powołana na stanowisko naczelnika Narodowej Policji Ukrainy. Reforma policji przyczyniła się do zminimalizowania korupcji w tej sferze, zarówno w Gruzji jak i Ukrainie, ale również przyczyniła się do przywrócenia wiarygodności i przekształcenia niegdyś skorumpowanej instytucji państwowej w służbę, do której zaufanie społeczeństwa znacznie wzrosło. W tej części pracy Doktorantka także zwraca uwagę na inicjatywę gruzińskich władz dotyczącą promowania nauki języków obcych. W Gruzji po 2008 roku, podobnie jak i w Ukrainie po 2014 roku, a szczególnie po 24 lutego 2022 roku, język rosyjski stał się „językiem wroga”. Jego popularność drastycznie spadła, a jako język obcy uczniowie preferowali język angielski. Ciekawym elementem pracy jest część dotycząca strategii komunikacyjnej i informacyjnej rządu Gruzji w sferze integracji euroatlantyckiej. Jak zaznacza mgr Irina Tkeshelashvili „wraz z Urzędem ministra Stanu Gruzji ds. Integracji Europejskiej i Euroatlantyckiej prawie wszystkie instytucje państwowe podjęły kroki aktywizacji współpracy ze swoimi odpowiednikami za granicą w ramach kompetencji zawodowych”, „na każdym szczeblu administracyjnym stopniowo wdrażano zmiany i rozwijano instytucje w celu harmonizacji zarówno ustawodawstwa, jak i jego wdrażania zgodnie z normami europejskimi”. Istotną rolę w tym procesie odgrywały organizacje pozarządowe. Doktorantka poddaje analizie „Strategię komunikacyjną i informacyjną rządu Gruzji w sferze integracji z UE na lata 2014-2017”, która opierała się na trzech komponentach: edukacji, informacji, promocji publicznej. Autorka słusznie podzieliła w tej części pracy komunikację strategiczną na poziomie wewnętrznym i zewnętrznym. Jeśli wewnętrzna komunikacja strategiczna była skierowana do społeczeństwa obywatelskiego, instytucji państwowych, organizacji pozarządowych, to międzynarodowa bądź zewnętrzna komunikacja strategiczna była skierowana do misji dyplomatycznych i przedstawicielstw krajów UE akredytowanych w Gruzji, organizacji międzynarodowych, instytucji i urzędników unijnych, środowisk akademickich krajów unijnych, międzynarodowych organizacji pozarządowych i mediów zagranicznych. Długoterminowa zewnętrzna komunikacja strategiczna Gruzji obejmuje również elementy kulturowe.

Rozdział V, zatytułowany *Zewnętrzna komunikacja zagraniczna w wymiarze regionalnym na przykładzie współpracy między Autonomiczną Republiką Adżarii a województwem dolnośląskim* stanowi studium przypadku i reprezentuje wkład własny Doktorantki dotyczący zastosowania zewnętrznej komunikacji strategicznej. Władze województwa dolnośląskiego podpisały memorandum o współpracy z Autonomiczną Republiką Adżarią, co złożyło się na podwaliny współpracy bilateralnej dwóch regionów. Mgr Irina Tkeshelashvili była inicjatorką nawiązania relacji i podjęcia współpracy między dwoma jednostkami samorządowymi. Jej wkład dotyczył konsultacji co do potencjalnych dziedzin współpracy oraz koordynacji części wydarzeń.

W Zakończeniu Doktorantka opierając się na wnioskach uzyskanych z przeprowadzonych badań, odniosła się do weryfikacji wszystkich założeń, dzięki czemu możliwe było zweryfikowanie postawionych celów we wstępie niniejszej rozprawy.

Recenzowana praca jest ciekawa poznawczo i merytorycznie, a sposób prezentowania zawartej w niej wiedzy zasługuje na uwagę. Ponadto, stanowi inspirujący materiał badawczy, który może znaleźć zastosowanie w dalszych badaniach poświęconych tej problematyce.

Uwagi końcowe

Należy stwierdzić, że dysertacja Pani magister Iriny Tkeshelashvili *Zewnętrzna komunikacja strategiczna Gruzji po 2003 roku* jest oryginalną pracą, stanowiącą rozwiązanie problemu naukowego i wpisuje się w obszar badań w dziedzinie nauk społecznych w zakresie nauki o polityce. Doktorantka mimo pewnych niedociągnięć wskazanych wyżej, wykazała się wiedzą w obszarze prowadzonych badań oraz kompetencjami niezbędnymi dla Kandydata do uzyskania stopnia naukowego doktora. Problem naukowy określony w rozprawie został rozwiązany.

Biorąc pod uwagę powyższą konkluzję należy uznać, że rozprawa doktorska Pani mgr Iriny Tkeshelashvili spełnia wymagania określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* (tj. Dz. U. z 2017, poz. 1789, ze zmianami wprowadzonymi art. 179 ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dz. U z 2018, poz. 1669). Wnioskuje o dopuszczenie Pani mgr Iriny Tkeshelashvili do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

Olga Wojtysek